СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. Рік XXXVIII. Ч. 194. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 21 серпня 1930. VOL. XXXVIII. No. 194. Jersey City, N. J., Thursday, August 21, 1930. THREE CENTS.

ГУВЕР ЛУЧИТЬ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ ДЛЯ ПОСУХИ

ВСІ ФЕДЕРАЛЬНІ И СТЕЙТОВІ ОРҐАНІЗАЦІЇ МАЮТЬ БУТИ ЗЛУЧЕНІ В ОДНО.

ВАШИНҐТОН. — Щоби запобігти двоєнню запомогової орґанізації для допомоги жертвам посухи, а рівночасно усунути богато дезорґанізації, президент Гувер постановив довести до обєднання в одно тіло всіх федеральних і стейтових орґанізацій, занятих допомогою для жертв посухи. В тій цілі іменував він комісію, яка має довести до співпраці цих тіл. На чолі цеї комісії поставив він секретаря рільництва, Гайда. Іншими членами комісії є голова Федеральної Фармерської Ради, голова Федеральної резервової (банкової) Ради, голова Червоного Хреста, Американського Залізничого Товариства і інші.

У своїм письмі до Ґайда президент Гувер каже йому дивитися за тим, щоби діткнені посухою фармери мали їду в зимі, коли наслідки посухи дадуться найболючіше відчути. Акція має обняти яких триста повітів. Найбільше діткненим уважається полудне.

ПРОГИБІЦІЯ РОЗДІЛЮЄ АДВОКАТСЬКУ ПАЛАТУ.

ШИКАҐО. — У середу має початися тут конвенція Американської Адвокатської Палати (Америкен Бар Асосіейшен). Виконавчий комітет палати, вибраний на послідній конвенції, зібравшися на останнє передконвенційне засідання, найшовся нагло в тяжкому положенню через прогибіцію. Якийсь час тому комітет палати вислав був до своїх 28,000 членів карточки з запитами про прогибіцію. Тепер комітет мав би подати до публичного відома вислід цього квестіонара. Та проти публікування висліду виступили деякі члени, звязані з ріжними прогибіційними орґанізаціями. Комітет знову, котрий видав цей квестіонар, не бачить способу, як він може відкликати свій поступок, уже зроблений. Прихильники прогибіції кажуть, що як комітет цього не зробить, то вони будуть домагатися усунення квестіонара підчас конвенції.

СЛІДСТВО НАД ЗЛОВЖИТКАМИ В ТОРГОВЛІ ПОЖИВОЮ.

НЮ ЙОРК. — На слідство в справі зловжитків у торговлі поживою завізвано 140 свідків, з яких більшість це люди, запідозрені за ріжні злочинні вчинки проти своїх конкурентів у торговлі поживою.

Міська поліція заявляє, що вона дає спеціяльну охорону всім торговцям поживи, які терплять від бандитів, нанятих їх конкурентами. З огляду на цю захорону одно молочарське підприємство оголосило обниження ціни на молочарські продукти.

ВІДКРИВАЮТЬ ДОРОГУ ДЛЯ ДОБУТТЯ ГОРОЖАНСТВА БАЛХЕНОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар праці Дейвис постановив допустити Бернта Балхена до горожанства. В своїм рішенню Дейвис каже, що своєю подорожю до південного бігуна з Бирдом Балхен показав надзвичайну відповідність стати американським горожанином.

Проти приняття Балхена в горожани Злучених Держав піднесено закид, що він не був цілий рік перед набуттям горожанства на території Злучених Держав. Проти цього знову підносить Дейвис, що Балхен був в експедиції Бирда, на кораблі, записанім за американський, а це перед правом має таку вагу, гейби він був на американській території.

ШИКАҐОВСЬКА СВАРКА ЗА ДВОЄ ДІТЕЙ УЖЕ ПОЛАГОДЖЕНА.

ШИКАҐО. — Сварка між Воткинсами й Бамберґерами за дітей, які мали бути обміняні в шпитали, вже покінчилися без суду, мировою дорогою. Обі сторони дались остаточно переконати, що вони мають не свою дитину, та добровільно обмінялися дітьми, які вони мали в себе.

Головною перешкодою до цеї угоди були Бамберґери, котрі були певні, що дитина, яку вони привезли зі шпиталя, виглядає зовсім так, як пані Бамберґер.

ШВАЙЦАРСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО НЕБЕЗПЕКУ ВІЙНИ В ЕВРОПІ.

ВИЛІЄМСТАВН (Месачусетс). — На зїзді Інституту для Політики виголосив відчит про небезпеку війни д-р Манту, директор Школи Вищих Інтернаціональних Студій у Женеві.

На думку лектора, небезпека війни ще не проминула. Найбільше правдоподібности війни лежить у напруженню між Німеччиною та Польщею за посідання Данціґа, Горішнього Шлеска й „Польського Коридора". Небезпека війни за ті посілости має бути така велика, що Анґлія виразно вмиває руки від усякої відвічальности за охорону цих посілостий для Польщі.

Манту сказав, що Франція не вважає договору, яким Польщі надано ці посілости, за ненарушений у кождій точці. Значить, Франція під певними умовами могла би згодитися на ревізії договору в користь Німеччини.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ В ДОЛИНЩИНІ.

Дня 11. липня в селі Поляниця під Болеховом арештовано голову „Луга" Василя Дубова, Василя Шмиґу, Василя Дякова, Михайла Шмиґу, сина Івана, Василя Шмиґу Лесюка, Миколу Дубова і Степана Гіжика. Дня 13. липня в Ґошові арештовано Мих. Шияна, а в Долині арештовано Юліяна Антоновича й учителя Вірстюка та В. Медведя і М. Шумського. Всіх арештовано на донос одного провокатора з Поляниці під замітом приналежности до УВО.

МАЙНО БУВШОГО ЦАРЯ.

Радянська преса оголошує, що майно останнього російського царя виносило майже 40 міліонів карбованців. Все це майно складалося з платні, промислових підприємств, удільних маєтків і спадщини по родичах. Платня царя виносила річно 16 міліонів карбованців, великі князі діставали понад 2 міліони річно, мати царя та жінка також по 2 міліони. Що року цар відкладав на придане для дочок по 40,000 карбованців. Царські маєтки були більші як ціла Ірляндія. Ці маєтки він віддавав в аренду селянам та підприємцям і мав з них 15 міл. карб. річного доходу.

НОВЕ ВІДЗНАЧЕННЯ СЕЛЬМИ ЛЯГЕРЛЕФ.

Зі Штокгольму повідомляють, що відома письменниця, лявреатка Нобля, Сельма Лягерлеф, дістала французьку почесну медалю й іменована старшиною Почесного Леґіону. Французький посол у Штокгольмі виїхав до Марбаки, щоб особисто вручити письменниці диплом відзначення.

ЦИГАНИ ВИБИРАЮТЬ КОРОЛЯ.

Лодзь має сензацію: там відбувається зїзд циганських ґруп з цілої Польщі і вибір короля циганів. На вибори цього короля запрошено представника мадярських циганів, Белю Черкені, який заняв у Варшаві дві готелеві кімнати. Приїхали також делеґати з Румунії. Утворилась окрема циганська міліція для вдержання ладу підчас виборів. Два кандидати на титул короля, Михайло і Василь, цілими днями частують виборців ковбасами і горівкою.

СУЧАСНИЙ ЛЮДОЇД.

В одній лічниці в Конґу працював розсіяний професор медицини Керлен, який займався дослідами умово хорих. Коли в цій лічниці помер один умово хорий Мурин, професор добув його мозок і хотів найти в ньому сліди ненормальности. Не маючи в лічниці вільного часу, він запакував мозок у папір і переслав його слугою до дому. Жінка професора, думаючи, що її чоловік прислав їй мозок якогось звіряти на обід, як це бувало передтим, зробила з людського мозку смачну страву і дала її на обід. Чоловік їв і хвалив, що дуже смачне, а зївши обід, запитав: А де той мозок, що я післав його до дому? — Тиж його зїв! Був дуже смачний і прошу тебе, скажи мені, в котрій різні можнаб дістати такий мозок що дня? Професор не хотів псувати жінці апетиту і навіть не признався, що вони обидвоє їли людський мозок, та відповів: У цій різні, де я купував, такого мозку вже більше не дістанеш.

ПОВСТАННЯ НА КАВКАЗІ.

Повстання на Кавказі не припиняються. Народний Комітет, що створився в Азербейджені, випустив маніфест, у якому завзиває до боротьби проти совітської влади. Маніфест заповідає створення федерації усіх кавказьких народів.

Ситуація стає чимраз більше поважна. День у день приходить до сутичок між повстанцями і правительственними військами. На протязі одного дня переведено багато арештовань. Покищо правительственні війська горою.

СТРІЛИ І КРОВ У СТРИЙСЬКОМУ ПАРКУ.

Львівська поліція почала лови на вломників і злодіїв. Дня 27. липня у Стрийському парку кількох поліціянтів наткнулися на трох відомих вломників, які, побачивши небезпеку, дали ногам знати. Поліціянти гнали за вломниками через цілий Стрийський парк, стріляли кілька разів з крісів і поранили Мечислава Кохана. Поранений вломник упав, потім схопився і втікав далі, але на Рацлавицькій вул. утратив притомність і його арештовано, а інші повтікали.

ПАРОВА МАШИНА БЕЗ ОБСЛУГИ ПРИЧИНОЮ КАТАСТРОФИ.

Парова машина на залізничім шляху в Рящеві з невідомої причини рушила з місця та поїхала в напрямі Ланьцута. Біля Вислока наїхала на машину, приготовану до особового поїзду в напрямі Перемишла. Обі машини наслідком зударення ушкоджені, а машиніст Пастернак і паляч Завадський тяжко ранені. Кажуть, що хтось нарочно пустив паровіз у рух.

НА 100 ПОСАД 10,000 КАНДИДАТІВ.

Румунський міністер фінансів Попович заявив заступникам преси, що до фінансової сторожі, де потрібно 100 комісарів, зголосилося 10,000 кандидатів. Кождого дня приходить до міністерства фінансів кільна десяток петентів у супроводі припоручень від високо поставлених осіб.

ПОХИЛА ВЕЖА МІСТА ПІЗИ.

Комісія знавців з Риму, якій повірено працю в справі збереження похилої вежі в Піаі, твердить, що зберегти похилу вежу від розвалення можливо лише в цей спосіб, що вбереться основу будови в свіжий цемент. У звіті цеї комісії кажеться, що небезпека розвалення ще не така велика, щоби працю розпочинати в тій хвилі.

СПАДЩИНА ГАБСБУРҐІВ.

У вересні в Льозанні буде скликаний розємний суд для поділу спадщини Габсбурґів між членів цеї родини й урядів держав. Мадярщина домагається видати їй мадярський архів у Відні.

ЛЮДОЇДИ.

Голяндські ґазети подають повідомлення з голяндської Індії, що одно з тамошних людоїдських племен напало на голяндську патрулю, вбило та зїло трох її членів. В лютім члени того самого племени напали були на одно село, забрали одного мужчину, одну жінку і пятеро дітей і теж поїли їх.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У ТУРЕЧЧИНІ.

Тепер відбувається в Анґорі сензаційний процес. Жінка одного турецького політика покинула свого мужа в Царгороді і втікла зі своїм любовником до Анґори. Муж невірної жінки вибрався до Анґори, наняв кількох людей, напав дім, у якому мешкала його жінка з любовником, і застрілив там свою жінку та її любовника. Обидвох трупів викинув на вулицю, де їх розідрали пси. Цей процес є настільки цікавий, що він докаже, чи модернізація Туреччини матиме вплив на подружі звичаї. Перед війною істнувало в Туреччині традиційне право, взяте з корану, на основі якого міг муж і замордувати свою невірну жінку.

РЕВІЗІЯ ПЕРСОНАЛУ „ПРАВДИ".

Центральна комісія контролі перевела ревізію персоналу редакції начального орґану компартії „Правда". Причиною були статті письменника Кольцова, що викривав бюрократів в інформуванні центральної влади про мнимі поступи промислу. Кольцов зазначував, що статі, дані про розвиток промислу, часто є фантазією директорів, що так хочуть піддобритись урядови. Начальна влада партії добачує в тому праву опозицію на сторінках „Правди", тому зарядила ревізію для усунення опозиціоністів.

МИЛО З ДІТЕЙ?

„Красная Газета" повідомляє, що в Курську розійшлася вістка, нібито ДПУ зорґанізувало крадіж дітей, яких убивали для фабрикації мила. Батьки замикають дітей дома і не пускають у школу. 30 проц. дітей не ходить тому до школи. Юрба хотіла злінчувати жінку, підозрілу в крадежі дітей. ДПУ арештувало підозрілих у поширюванні тих вісток.

ПОЛЬСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО.

У Польщі є тепер 14,099 римо-католицьких священиків, 2 кардинали, 5 арцибіскупів, 17 біскупів, 32 суфраґани, 155 урядників консисторії, 30 професорів теольоґії, 199 професорів духовних семинарій, 6,619 парохів, 2,859 вікарих, 648 монахів і 2,832 питомців духовних семинарій.

ЧАСИ МІНЯЮТЬСЯ.

На французькій кольоніяльній виставі є одно яйце, найдене 1908 року на острові Мадаґаскарі. Це яйце має 74 центиметри в промірі, а 80 центиметрів висоти й обнимає 8 літрів, значить 150 курячих яєць. Це яйце походить від курки „акпіорніс", великанської породи птахи, що зникла тому 1000 літ. Кістяки цеї птахи найдено також на Мадаґаскарі. Нюйорський музей дає за яйце 75 тисяч франків.

ПРОТИ АЛЬКОҐОЛІЗМУ.

В Сновичах, повіт Золочів, відбулося народне голосування в справі продажі алькоголю. Віддано 700 голосів проти продажі алькоголю, а тільки 8 голосів за алькоголь. А колись це село любило попити та мало не дуже добру славу, а саме доти, доки в цьому селі мали верх москвофіли. Колиж взяли верх Українці, то вже Сновичі дають приклад іншим селам.

РУМУНІЯ ПЕРЕД НОВОЮ ПОЛІТИЧНОЮ КРІЗОЮ

ОЛЕНА НЕ ХОЧЕ МИРИТИСЯ З КАРОЛЕМ. ВІН ЗАДУМУЄ ШУКАТИ СОБІ НОВОЇ ЖІНКИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Всі спроби румунського короля Кароля помиритися зі своєю розведеною жінкою Оленою нідочого не привели. Олена рішучо відмовляється на уневажнення розводу й збирається виїхати на довший час з Румунії.

По стороні Олени стоїть уряд та політичні партії, що ставить Кароля в дуже тяжке становище. Можна навіть сподіватися нової політичної крізи в Румунії. Є чутка, що Кароль задумав пошукати собі іншу жінку з якоїнебудь королівської родини. Вже називають якусь княгиню Кайз, котра має стати дружиною Кароля.

Мати Кароля, королева Марія, вже не має надії примирити свого сина з його бувшою дружиною й тепер виїздить на довшу гостину до Юґославії. Кароль все більше тратить популярність у політичних колах та серед народу, а симпатії все більше привертаються до його бувшої дружини Олени, матері бувшого короля-малолітка Михайла.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Ґенерал Кай Шек готується до нової офензиви проти своїх противників, північних ґенералів, які були недавно розгромлені армією націоналістичного уряду. Нанкінський уряд певний своїх побід і вже заявляє, що треба сподіватися за кілька тижнів закінчення міжусобної війни з північними ґенералами.

Банди, які оперують на півдні Китаю, називаючи себе комуністичними, також зменшили свою активність і почали звільняти заняті ними терени, де привертається влада націоналістичного уряду. Північні ґенерали ще стараються заперечити свій розгром військами Кай Шека й сваряться поміж собою, складаючи кожний на другого вину за розгром своїх військ.

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Британський уряд призначив до Палестини комісію, яка мусіла перестудіювати справу земельних відносин та справу розміщення жидівської еміґрації в Палестині. На чолі комісії стоїть відомий анґлійський фаховець у справах Індії та Сходу, сер Саймон.

Комісія вже закінчила свою працю й має представити британському урядови проєкт земельної реформи в Полестині, по якій бідному арабському хліборобському населенню можна булоб набувати лекше собі землю. Між іншим має бути заснований державний земельний банк, який даватиме позички на придбання бідними Арабами землі.

ВАЖНІ РОЗКОПИ В ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Американська археольоґічна виправа відкопала в долині Ханаану кілька старовинних міст. По дослідам виправи міста ці істнували ще в часи Авраама, коли він прийшов у землю ханаанську. Одно місто можна числити істнувало ще до Авраама, бо воно походить за 2,000 років до Різдва Христового.

Виправа говорить, що багато біблійних фактів підтверджені її працями. Останні розкопи дуже посунули наперед справу вивчення далекої минувшини палестинської землі.

БОРОТЬБА З КУРДАМИ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Не зважаючи на те, що перський уряд відмовився формально взяти участь разом з Туреччиною в боротьбі з Курдами, всеж перські війська тепер почали боротьбу з Курдами на терені Персії. Вони вже зліквідували кілька окремих курдських банд та арештували одного з головніших їх вождів, Юсуфа Апталя, який тепер знаходиться в тавриській вязниці.

На турецькій території в районі гори Арарат ще й досі трапляються сутички з окремими курдськими бандами. Турецькі війська знаходять багато трупів Курдів у горах. Деякі ознаки вказують на те, що багато новстанців загинуло від голоду.

ГОТУЮТЬ ЛЕТ ДО ІНДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Другий анґлійський повітроплав, Р-101, приготовляється скоро летіти з Анґлії до Індії. Підчас цього приготовлення будуть узгляднені всі наслідки лету Р-100 до Канади й назад до Анґлії.

Для лету в Індію в ньому пороблено деякі зміни. Наприклад, помешкання на сто пасажирів зменшені до розмірів на 50 пасажирів, а замісць того на повітроплав буде наладоване потрібне йому наливо та інші прилади, необхідні для самого дирижабля підчас тяжкого лету.

АФРИДИ ПРОСЯТЬ МИРА.

ПЕШАВАР (Індія). — Анґлійські літаки припинили бомбардування Афридів після того, як їх вожди офіційно звернулися до анґлійськомо командування з проханням мира. Африди обіцяють припинити напад на індійську територію та взагалі виступати проти Анґлії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	3.75	На пів року	3.75
Three months	2.00	На три місяці	2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	5.00	На пів року	5.00
Three months	2.75	На три місяці	2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКЕ КРУТАРСТВО ЗДЕМАСКОВАНЕ

Як кождого року, так і сього, Поляки знова приготовляли на українських землях шопку, щоби перед світом заманіфестувати, що сі українські землі, загарбані від їх правного власника, українського народа, се споконвічна „польска зємя". Послужити до сього мали так звані „тарґі сходне", себто торговельний базар, у Львові. Мали на сі „сходнє тарґі" приїхати купці, мали бачити в місті польських урядників, польську поліцію, польські вивіски й мали набрати переконання, чи хоч би враження, що довкола Львова живе польський народ, а Львів се певно від віків польське місто.

Через сі польські рахунки черкнули Українці. З Варшави шлють в Америку репетуючі телеграми, що столиця Східної Галичини Львів відтята від телеграфічної й телефонічної комунікації зі світом. Довкола Львова позривано телеграфічні дроти й повалено телеграфічні стовпи. На зустріч поспішних поїздів, що їхали до Львова, треба було висилати спеціяльні паровози, щоби запобігти катастрофам, які могли скоїтися через перервання телеграфічних і телефонічних получень.

Дзвенять польські телеграми про „новий український злочин". „Злочину" допустилась Українська Військова Організація. Цитують телеграми польські газети зі Львова, які репетують уже від кількох тижнів про страшні події по цілій Галичині, про пожари й грабунки дворів, і таке інше. Заголоканним Полякам бачиться не лишень те, що є. Вони дивляться на те, що прийде. Що то ще не прийде в вересни, коли має бути отворене засідання Ліґи Народів у Женеві.

І в сей спосіб зі „сходніх тарґів", котрі мали послужити для звеличення польського посідання, вийшло таке, що світ довідався якраз про те, що хотіла закрити польська пропаганда. Польський уряд бачить се й ще гірше казиться. Він бачить сю компромітацію з таких „тарґів", і тому хоче ще одною брехнею замаскувати свою компромітацію. Він подає, що Українську Військову Організацію піддержує Берлін. Значить, не український народ, але німецький уряд. „Рускі людек" почцивий, він годиться на пануваннє Поляків. Се тільки Німці, ті прокляті Німці, мачають свої пальці там, де не їх діло. Але й сю свою брехню Поляки незадовго злижуть своїми власними губами, коли її плюнули, коли зарядять нові жорстокі суди для лютої розправи з українським революціонерами. Впадуть нові жертви, але світ знова довідається, що Львів українське місто, а Галичина се часть України.

О. Сновида.

ЯК ПРАЦЮЄ ЧРЕЗВИЧАЙКА

Про „працю" московської чрезвичайки (тепер Г. П. У.) знає світ лише з засобів, про які коротко повідомляє большевицька преса. Але хто має поняття про потворний внутрішний механізм сеї мордовні, якої жертвою падуть десятки тисячів Українців: селян, інтеліґентів, робітників, священиків?

Завісу відслонюють трохи спомини Г. Бесідовського, бувшого большевицького комісаря і дипломата („На путях к Термидору", Париж 1930). Іванов, шеф одної чека на Україні, оповідав Бесідовському: „Порядок у нас такий — справу провадить слідчий суддя, він жеж пропонує й вимір кари. Потім справу читаю я і тоді ще вона на засідання колеґії чека, яка й рішає про долю обжалованого. Решта членів колеґії (всіх є пять) справи не читають, а просто голосують над звітом слідчого. Що пятниці ми розглядаємо коло 300 справ, **а розстрілюємо не менше ніж 100 людей.** Се законний відсоток. Недавно одержали ми обіжник з Харкова від Всеукраїнського Чека, де говориться, що відсоток розстріляних не сміє падати нижче 30. Ось погляньте, тут на стіні висить викреслена крива лінія. Надолі — місяці й тижні, вгорі — скількість розстріляних за тиждень. Від нас зажадали були викреслювати й криву лінію **соціяльної приналежности** засуджених на смерть, але се довелося покинути, бо виходило, що „робітничо-селянська", влада **найбільше розстрілює селян, бо аж 60%, усіх розстріляних!**

„Судити не так трудно. Зпочатку лише, з непривички, несамовито буває. Думаєш, що як не як, а всеж людину забиваєш. Але згодом дивишся не на людину, а на „справу", на папір, тай вирішуєш так, наче б то й не було живої людини за тим папером. Найтяжче — **се** виконати засуд. Скажу **вам** правду, я вже рік працюю яко голова чека, але ні разу не був присутний при розстрілі. Боюся, що збожеволію. А ось мій заступник, З., той обовязково є присутний при всіх екзекуціях. Виконавцем є у нас матрос Гуров; він недавно **обходив свій ювилей — 3,000 людей вже розстріляв.** Каже, що дійде до 5,000 тай покине. Але й він зачав вже хитатися. Доводиться що разу його пяним напувати.

„Що суботи у нас тут правдиве пекло в подвірю. Засуджених збираютъ он у тім флігелю коло паркана (Іванов вказав крізь вікно на будиночок), а звідтам ведуть через подвіре до льоху, де й розстрілюють".

—Я стояв, пише Бесідовський, стративши притомність від змори, яку навіяв на мене Іванов своїм оповіданням. Іноді здавалося мені, що я сплю і бачу зловісний сон. Але табличка на стіні вибирала очі своєю криваво-червоною лінією. Ні, се не сон, се страшна явя. Невже се усе неминуче? Сі потоки крови, се зимнокровне мордовання в ночі, в льоху, потайки, мов в різниці, де бють худобу? **Бо се вже не терор; сеж проста різанина,** дика, тупа, бездумна і ганебна... Я згадував наші гасла... бідні мужики, які повірили в наші гарні кличі! Своїми 60-ма відсотками розстріляних вони заплатили за довіря нам...

А ось другий образок. Сцена коло будинку „Особого Отдєля" Чека в одним провінціяльнім місточку на Україні. „Ніколи не забуду сеї картини (пише Бесідовський). Кількадесять жінок закладників стояли з клуночками в руках і ридали так голосно, що тяжко було чути слова, розмовляючи на вулиці. Діти стояли тут же довкола і ревіли своїми слабими діточими голосками. Деякі жінки вже не плакали. Вони мали застиглі, деревляні обличя, з витріщеними, вадубілими очима. Се були жінки розстріляних, які прийшли просити видачі трупів їх чоловіків"...

Так „працює" ота установа, російська Чека на Україні, яка **лише в одним місті відправляє на тамтой світ тижнево сотки найкращих доньок і синів України,** серед яких більше половини (60%) селян! Хочеться запитатись словами Шевченка: „Чиж буде суд, чи буде кара" за се катам України? І хочеться відповісти таки словами Кобзаря:

„Повинні буть!
Бо сонце стане
І осквернену землю спалить..."

А покищо обовязком кождого Українця, що волею долі опинився за межами московсько-большевицького пекла, є отворити очі чужинцям на сі страхіття. **Кожде слово усвідомлення громадської думки світу, та її моральна мобілізація проти катів нашого народу, наблизить день остаточного визволення України...**

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НОВІ ЧАСИ — НОВІ ПОГЛЯДИ.

Відомий англійський священик Індж, парох відомої катедри св. Павла в Лондоні, каже публично, що церква повинна розглянути наново свої погляди на ріжні моральні питання. Примір, на питанне самогубства. Погляди церкви на сю справу пахнуть плісню. Церква повинна признати людині моральне право покінчити з собою що найменше в деяких случаях, приміром, на случай засудження на смерть.

Індж заклинає церкву до дуже тяжкої річи. Розглянути свій погляд на якусь справу та публично признатися до її зміни — се справа, на яку деякі люди не здібні. Деякі люди вважають признаком сили характеру держатися своїх старих поглядів. Чим більше доказів назбирується проти сих поглядів, то вони тільки горячіше їх обороняють.

Коли се правда щодо людий, то се тим більше правда про організації, та ще такі, які розглядають моральні питання, як церква. Моральні погляди людства вічно зміняються, але церкви звичайно вдають, що погляди не зміняються, що старі погляди далі добрі.

Тому, чи варта що пропозиція Інджа на зміну поглядів на самогубство, чи не варта нічого, все таки його заклик розглянути наново старі моральні поняття гідний уваги.

ЗАБЕЗПЕЧЕНА БУДУЧНІСТЬ.

І замітно, що люди так бояться спаду гроша, що під стенку готові стати, коби тільки забезпечити свою будучність дещо, назбиравши кількасот рублів монетою. Не даром то большевицька пропаганда говорить нам, що в большевицькому раю чоловік має обезпечену будучність. Се обезпечення населення в большевицькому раю розуміє так: Збираймо монету, хоч за се кара смерти. Зловлять, розстріляють, — гроший не буде тобі треба. Не зловлять, будеш мати монету. Заживеш.

Зате большевики хочуть так: як уже рай, то най буде рай, і то всім. Не маєш монети? Твої паперові гроші падуть? Най падуть. Пусте. Аби ідея ціла. Комісарів се не болить.

Зложиш монету, заберуть, розстріляють. У большевиків одна рада на все: розстріляти. Нібито новий край, новий лад, новий рай. Але в тому раю зовсім, як за царя Петра „Великого".

МІСТО МАЄ ТАКИЙ БУДЖЕТ ЯК ПОЛЬЩА.

Слідуючий річний буджет міста Ню Йорку буде виносити понад 600 міліонів долярів.

Польський буджет за послідний рік подавав приходи на суму 2 міліярди 943 міліони золотих, а розходи на суму 2 міліярди 934 міліони злотих. Значить „велика польська держава" має буджет такий, як місто Ню Йорк.

Се мимоходом кидає світло на польську жадобу грабунків сусідів. Яка булаби Польща, якби вона не грабувала сусідів, а обмежалася корінними польськими краями?

СТРАШНІ БОҐАЧІ НА МОСКОВСЬКИЙ ЛАД.

Чотирох людей засудили большевики на кару смерти за нагромаджування страшних боґацтв сріблом і золотом.

Таку телеґраму шлють через большевицьку цензуру кореспонденти американської преси. У телеграмі подано докладно, кільки то срібла й золота назбирано. Одна київська перекупка назбирала аж 800 рублів. А один купець назбирав аж пять тисяч рублів.

Тепер уже маємо поняття про богацтво людий у большевицькому раю.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за липень 1930 року).

I. ПРИХІД:

З перенесення з попереднього місяця		$ 107.31
Прихід у липні 1930 р.		2,041.91
Разом		$2,149.22

II. РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Бойова акція	$475.00	
2) Рідна Школа	300.00	
3) На викуп площі „Сокола-Батька"	250.00	
4) Інваліди (по половині на допомогу і будову Дому Інвалідів)	200.00	
5) Засудженим у процесі Біди	200.00	
6) „Просвіта" у Львові	100.00	
7) На Пластовий Дім у Львові	100.00	
8) Реміснича Бурса у Львові	100.00	
9) Національний Музей	50.00	
10) Український Шпиталь	50.00	
11) Українська Захоронка	50.00	
12) Студенти в Подєбрадах	50.00	
13) Письменникам	25.00	
14) Кошти письм і висилки	20,75	$1,970.75
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
в) Кошти дороги		10.00
Разом		$2,005.75

III. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід у липні 1930	$2,149.22
Розхід у липні 1930	2,005.75
Остає в касі Обєднання з кінцем липня 1930	$ 143.47

Обєднаннє Укр. Організацій в Америці.

Член У. Г. А.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ

(7)

Надія виходу з того положення вступала в серця всіх. Може ще й інша вістка окажеться неправдивою, а тоді будемо мати вільний перехід на захід. Коби лише проїхати залізничний шлях Козятин-Христинівка, було бажанням усіх.

Надходить ніч, памятна, трівожна ніч для тих, що були тоді з бригадою в Цибулеві. Кромішня темнота оповила землю. В хаті селянина, де була команда, сидять зібрані старшини; готові кождої хвилі до відходу. На столі блимає свічка. Бліді проміні освітлюють кімнату. За кождим рухом диві тіни, подібні до якихось страховищ, відбиваються на стінах. Одні дрімають, другі щось шепочуть, інші студіюють мапи. Вітер плаче в димарі, потрясає кришу, ридає, виє і ломиться крізь хати. А недалекий ліс гуде, дрижить і гнеться під бурею. Рев громів потрясає кімнатою, світло блискавки пробиває темноту, фосфоричним світлом освітлює на хвилину, природа зникає, немов засоромившися чогось.

Всі виждають вістки від пор. Б., який поїхав до Монастирища. Поваприганї фіри ждуть лише приказу їхати.

Коло півночі приїздить вістовий, висланий пор. Б.

— Дорога вільна для переїзду. Треба сейчас відїздити, щоби через ніч промину залізничий шлях. Після полудня був большевицький панцирний поїзд, однак, не доїхавши до Монастирища, повернув. Про большевицьку кінноту ніхто з місцевого населення нічого не знає і не мабуть лише пуста видумка — голосив письменно пор. Б. Сам він остався з кількома кінниками на стації Монастирище, очікуючи нас.

Всі лекше відітхнули. Щось, що давило великим тягаром душу, зникло. Настрій поправився, лиця повеселішали. Дехто і пісню вже затягнув.

Протяжний звук трубки кликав до відходу.

Тихо, без галасу й крику, рушила фіра за фірою вперед. Треба було добре уважати, щоби не вивернути або не зїхати на манівці серед тої безпросвітньої ночі. Дощ перестав падати. Буря втихла, тільки ще грім хвилями глухо обізвався й блискавка просвітила нам дорогу.

Легка батерія сот. З. й кінь сот. Я., який складався з всеї узброєної піхоти бригади, поїхали наперед, щоб обсадити з півночі від Поляків, а з полудня від большевиків залізничий шлях та на случай приїзду ворожого панцирного поїзду прогнати його й дати можність свобідно проїхати обозам.

Раном дня 5. мая проїхали ми щасливо залізничий шлях. Не затримуючися ні хвилини, їхала бригада дальше, стараючися як найдальше віддалитись. Напрям мали ми полудневно-західний. Через село Левуха над рікою Сорока, де був кілька хвилин відпочинок, прийшли ми пополудни до Гранова.

Гранів — місточко невелике, розлоге, недалеко віддалене від славних місцевостей з часів воєн козацьких з Ляхами, Дашева і Сороки, оспіваних в народних піснях. Хати тонуть у морю садів. Населення тішиться нами, гостить, приймає радо до себе на кватири. Ми віхали в район повстанчий отамана Волинця.

Спокійно переночували, а рано 6. мая приїхали до команди бригади від от. Волинця два козаки як звязок. Розказують, що большевики втікли з Гайсина в переполоху, коли довідалися, що в ту сторону йде „целая ґаліцка дівізія з тяжолими орудіями", як вони висказувалися, насміхаючися з комуністів.

Ех! Якби большевики були знали, що то за дивізія та яка її здатність боєва, були б мніше вигадали...

Від них довідуємося, що ген. Ом. Павленко вже по стороні Поляків і з тим нашая остання надія, вийти вже раз з цего блудного колеса, розвіялась. Оставалась одна одинока дорога виходу: піти слідом інших бригад.

— Боротися дальше не маємо змоги. Розійтися по Великій Україні і працювати підпольно, також неможливо, бо Галичанин не вкриється довго, а коли сховається так один, два, нехай і десять, то ніколи тисячі. А колиб і можливим було працювати підпольно, то лиш старшинам і деяким стрільцям. Решта, перетомлена фізично, зруйнована морально, хтож тоді запровадить їх домів? Яка доля їх стріне дальше, коли вони поодиноко будуть попадати в руки Поляків? Що скажуть ті самі стрільці, коли старшини в такій критичній хвилі полишать їх власній судьбі? Нашим святим обовязком є запровадити їх від рідні стріхи, звідки ми вивели їх. А коли те не вдасться, коли прийдеться коротати свій вік по ляцьких тюрмах та таборах, так бодай не кине на нас ніхто каменем. Миж не злочинці, а борці за волю народа. Так нехай наш ворог не матиме втіхи, що ми зі страху перед ним поховались, немов миші по норах. Нехай знає, що ми свідомі своїх діл і можемо стати з гордим чолом перед його обличем! — говорили між собою старшини.

Перед полуднем виїхали ми з Гранова. Через Михайлівку прямувала бригада на Гайсин. В Кісляку стояв от. Волинець зі своїми повстанцями. Гайсин був вільний, необсаджений військом ніякої сторони.

З Хуторів гайсинських виїхали наші парляментарі до Поляків на переговори, з тим, щоби наша бригада з усім майном і зброєю була приділена до армії У. Н. Р.

Бригада примістилася в Маріянівці та Кунах і ждала їх повороту.

Проминуло два дні й парляментарі повернули.

В Немирові, в штабі V. польської дивізії, заявили Поляки, що мають уже згори вказівки, дані от. С. Петлюрою (?), як належить поступати з галицькими частинами в случаю їх переходу від большевиків.

— Здати всю зброю й майно; старшини задержують при собі револьвери, а дальше побачимо, що буде. Дня 9. мая маємо бути в Нижній Кропивній, а 10. мая в Райгороді, де наступить здача зброї — звучала відповідь Ляхів.

Виходу іншого не було. Лиха доля безжалісно знущалася над нами.

В означеним дни прибула бригада до Нижньої Кропивної. Була неділя, пятнацятий день нашої мандрівки в блудним колесі. До села доїздили вже кінні польські стежі. Якийсь сум, апатія й певного рода реґнігнація наслали душу. Коли згадати минуле, таке славне, таке могуче, таке чарівне й захоплююче, а порівнати з теперішністю, то мимоволі виступають сльози в очах.

Підполковник Б. зарядив збірку всіх старшин. Остання збірка старшин останньої частини галицької армії, що ще осталася зі зброєю в руках. І сумно і страшно і вірити не хочеться.

Зійшлися всі. Сумні, сумні, немов на похороні рідні. Говорить підп. Б. Прощає всіх як командант бригади, дякує за довіря, слухняність і поміч у всім. Слова його пливуть зпочатку тихо, набирають сили, лице оживляється, очі гнівні кидають іскри. Голос його дивно бренить. Чути в нім і жаль за минулим і сум за полягліми й прокляття для ворога та тверду віру в кращу будучність.

— Панове! А завтра, коли здаватимемо зброю ненависному ворогови, хай ніхто з вас не похилить голови вниз. Хай ворог відчує, що хоч зломив нас хвилево силою, то духово ми стократь сильніші стали; що віра в нашу перемогу є в нас сильніша ніж колинебудь. Хай ворог відчує, що хоч ми здали зброю, то все таки ми надальше остаємо тими самими й не спічнемо так довго, як довго одна нога польська на нашій землі буде. Голови догори, мої панове! — кінчив підполковник Б.

Прощали старшин неукраїнської народности, дякували підп. Б. за його провід і після відспівання українського гимну всі розійшлися по частинах, щоби таксамо і стрільцям звернути увагу на вагу хвилі.

Надійшов пропамятний день 10. мая.

Був чудовий ранок. Сонце ледви піднялось, озолочуючи своїми рожевими проміннями землю. В повітрю розносився запах полевих квіток та цвіту дерев. Було тихо, мов у святині.

Дорогою на захід маширувала сотня за сотнею, батерія за батерією, в порядку передвоєнної дисципліни.

Це йшла на поля Райгорода остання галицька бригада здавати зброю свому відвічному ворогови.

(Конець).

На викладах зоольоґії.

Москаль учитель розповідає українським учням про Африку.

— Відіте. В Афріке єсть пустиня Сахара, а в ней в песках водітся птіца страус. Тело єйо большое, коротког, яєчной форми. Она несьот яйца по 20 фунтов каждоє. Ну, Опаренкоф, повторі.

— Пане вчителю. В Африці є сахарний пісок, а в ньому водиться птиця штраус. Тіло в неї таке коротке, що яйця видно, а кожде яйце важить по 20 фунтів.

Ви мого тата не знаєте.

Учитель питається Шльомковича.

— Шльомкович, реши задачу! Я позичив у твого тата сто злотих. Дав йому вексель. Після того я заплатив йому 25 злотих. Скільки я остався винним твому татові?

— Сто, — відповідає Шльомкович.

— Як сто!? То ти не знаєш нічого з аритметики.

— Ні, пане вчителю, то ви не знаєте мого тата.

З ПРЕСИ.

КАЖЕ, ЩО РОСІЮ ЧЕКАЄ КРИТИЧНА ЗИМА.

Нюйорська ґазета „Таймс" подає з Берліна інтервю з професором шикаґовського університету Гарпером, який повернувся з радянської Росії. Подаємо це інтервю повністю як важне свідчення про становище в Росії очевидця, який вміє спостерігати та який знає Росію вже від довшого часу.

БЕРЛІН, 17. серпня.—Америці нема чого боятися радянської Росії в індустрії, політиці або в соціяльному життю, така опінія професора російської історії та інституцій в шикаґовськім університеті, д-ра Самуеля Н. Гарпера.

Професор був інтервеньований сьогодня, на його дорозі до Америки після двох місяців пильних студій сучасного становища в Росії. Він часто відвідував Росію на протязі двайцять шести років і вважається світовим авторітетом у славянських справах.

Підчас останньої поїздки з ним був віцепрезидент Першого Національного Банку в Шикаго, д-р Валтер Ліхтенштайн. Вони відвідали Україну, Північний Кавказ, Волгу та Ленинград.

Професор Гарпер вірить, що клясова боротьба в Росії все більше загострюється. Він думає, що, не зважаючи на те, що большевики тримаються при владі тринайцятий рік, Росія тепер переживає найбільше критичний та рішучий час.

„В промові Сталіна на останньому комуністичному конґресі знаходиться дуже важний уступ, в якому червоний диктатор зазначив, що радянська Росія тепер знаходиться в періоді соціялізму", сказав професор.

„Перед тим Росія була лише на дорозі до соціялізму. Конкретним виразом періоду є відомий пятилітній індустріялізаційний плян, який тепер добігає другий рік свого життя. Тепер політичні та економічні доктрини, які заложені в революції, піддають реальній перевірці.

„Хоч Росія робить великі кроки в індустрії", професор сказав, „сумнівно, щоби вона досягнула колись рівня індустрії Злучених Держав, бо їй не вистарчає не лише потрібних капіталів, але й інжинірних та адміністративних фаховців та натуральної ініціятиви й американської підприємчивости.

„В політичному й соціяльному значінню большевики не загрожують нам, бо за тринайцять років панування большевиків комунізм у Злучених Державах не зробив дійсного поступу. Сучасний стан життя в Росії так застрашаючо низький, що американські робітники, хочби найнижче плачені, не приймуть комунізму.

„Світ зацікавлений в російських експериментах, але він далеко менше звертає на них уваги, ніж то думають московські лідери та антикомуністичні пропаґандисти".

Професор Гарпер признає, що радянщина зробила великий поступ в індустрії на протязі останніх років, але пятилітній плян лежить надзвичайно тяжким ярмом на народі. Умови життя, він говорить, стають усе гіршими. Ціни досягнули такої височини, що можна думати, що вони свідомо роздуті. У всьому найнеобхіднішому для життя почувається гостра кріза. Хліб, мясо, цукор, масло та инші засоби поживи дуже обмежені.

Черги людей, чекаючих терпеливо на дозволену їм поживу, можна бачити скрізь. Уряд отверто їм говорить, що для добра будучих поколінь вони мусять перетерпіти ще два-три роки.

Селяне, говорить він, ховають срібні гроші в такій скількости, що вже тепер металеві гроші майже зникли з обігу в Росії. В той час мешканці міст стараються обернути паперові гроші в ріжні річі, які можна продати або обміняти на харчі, коли рубель остаточно стратить свою вартість. **Він знайшов недостачу взуття, одежі, паперу, тютюну та інших річей. Пара черевиків коштує 120 рублів (біля 60 долярів).** Він спостерігав, що більшість Американців, які тепер приїздять до Росії, привозять свої власні харчі, хоч ті американські інжинири, які там мешкають, не відчувають такої недостачі, бо вони мають спеціяльні привілеї перед иншим населенням і забезпечені урядом.

„Наступна зима буде найбільше серіозна для радянщини й буде спробою всієї її економічної будови", професор Гарпер говорить. „Але урожай обіцює бути один з найліпших в історії радянщини, що може вратувати ситуацію".

Обговорюючи російську індустріяльну та економічну ситуацію, професор Гарпер говорить: „Хоч радянщина будує багато величезних фабрик, величезні елеватори, гідротехнічні заклади та сталеві й залізні заводи, конструкція не є завжди доброю. Коли ці фабрики та заводи продукують, якість їх продукції в багатьох випадках дуже зла. Та ще можна й тепер думати, що причини цього лежать у революції.

„В політичному життю там є певні плюси, але в той самий час спостерігається багато мінусів. Молода ґенерація повна ентузіязму, завдяки революційній пропаґанді й не зважаючи на великі трудноші в життю. З другої сторони машини та уряджения фабрик і заводів терплять ізза браку фахових сил та ізза революційности й поспішности, яку впроваджує молодь.

„Загострення клясової боротьби, що спостерігається останні два роки, є новим фактором ситуації. Для комуністів, які поставили гасло вирвати капіталізм з корінем, є великий позитивний успіх. Для не-комуністів цей клич є неґативним явищем.

„Пятилітний плян є не лише програма економічної експанзії, а це є в першу черґу політична програма, програма боротьби кляс. Не зважаючи на потребу технічних і фахових сил пятилітній плян виелімінове тих фаховців, які не походять з робітництва, або з селянства. Ентузіязм молоді підтримується клясовою боротьбою.

„Закордонні технічні експерти, яких тепер багато привезено до Росії на протязі останнього року, спеціяльно з Америки, дають найбільше потрібні фахові сили в технічному знанню та в адміністрації".

Християн Леден.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ В ҐРЕНЛЯНДІЇ.

Відомий норвеський дослідник, що жив довгі літа серед Ескімосів подає тут виїмки з недрукованого ще записника.

—o—

Якобсгавн (у Ґренляндії) **21. червня.**

Дивно, як літнє сонце тут на далекій півночі може ґріти. Мене таки добре припікає на мандрівці в ґренляндських горах. Я вже давно хотів купити собі від тутешніх Ґренляндців „тінґміяк" (верхню сорочку) та пару „камік" (чоботи зі шкіри тюленя) для дальшої мандрівки на північ. Одначе тутешні Ґренляндці здається дуже вбогі, не мають нічого на продаж. Коли веремя і далі буде таке, то я можу обійтися і без футряного одіння. Я жду тут на невеличкий корабель „Ґудгоп", що має повезти мене з кількома данськими дослідниками далі на північ. Заки ще приїде корабель, **втішаємося чудовим арктичним літом.**

Арктичне літо щоправда недовге, та тим краще. Трава, цвіти та ялівець наче суперничають зі собою, щоби можливо найскорше розвинутися, розмножитися, заки прийде зима та зробить кінець їх короткому життю. Ніде не є трава така дуже зелена, як у полярних околицях, а я не знаю ніяких околиць, де цвіти так гарно пахли би як на далекій півночі. Ніде я не бачив, щоби мох, лозина і ялівець так дуже суперничали, аби за коротке літо вкрити лисі гори, як тут у Ґренляндії.

Лише одно лихо має арктичне літо: комарі. Вони нас, чужинців, видно, дуже сподобали собі, бо не дають нам спокою.

22. червня.

Нині з Расмусеном і Стенсбі вибрався я човном до старої ескімоської оселі „Іґломіют" („місце, де є хати"). Відси вийшли ми на гору, з якої могли ми бачити так звану **гору смерти.** Це висока, стрімка скеля, **з якої Ескімоси колись скидали у пропасть старих людей,** що вже не відчували в життї ніякої приємности.

Тепер уже не скидають. Білі урядовці Ґренляндії, самособою, вже давно відучили Ескімосів тих звичаїв. Та смерть із такої скелі може й скора й безболісна. Можу уявити собі, що слабосилі люди, які вже не були в силі тяґтися з іншими на ловах із місця на місце, воліли, щоби їх скинути з високої гори, ніж щоби їх лишали й так засуджували на голодову смерть.

Нині самособою европейські урядовці в Ґренляндії мусять дбати про те, щоби ніякий туземець не гинув голодовою смертю. Цивілізації товаришать: підпомога вбогих і жах перед працею.

Із високої гори гарний вид на великий ледяний фіорд. Подобає на ліс ледяних гір замісць дерев. Тисячі шпилів ледяних гір вилискуються в ясному сонці найріжнішими красками. Не дасться описати краса тієї ніжної північної природи.

23. червня.

Мені вже надоїло велике родинне ліжко мого ґренляндського господаря, тому я переніся до державного лікаря д-ра Кіра. Зі мною жиють тут і мої приятелі д-р Стесбі і Кнут Расмусен. Усеж таки цікаво було помешкати кілька днів у хаті туземця, одначе спати на однім ліжку з господарем, його жінкою, дочками і т. д. довший час було таки невигідно. В ескімоських хатах є **лише** одно ліжко (радше велика прича, покрита шкірами), на якім спить ціла родина й гості. Головно в літі сплять дуже неправильно. Один устає коло 2. години в ночі й іде на лови, інший кладеться спати в 4-тій годині рано. До того ще хропіння сплячих. Після того всього спати самому в однім ліжку, то справжній люксус.

24. червня.

Трохи мряки, трохи дощу, одначе веремя лаґідне, Расмусен знову пішов далі, не мав спокою в тій гарній околиці. Я та д-р Стенсбі ждемо на корабель. Стенсбі похожає всюди й при помочі товмача випитує туземців про все можливе. Для туземців дивне й смішне виглядає таке випитування.

25. червня.

Сонце світить, дує сильний вітер. Остров Діско та плаваючі ледяні гори що дня виглядають інакше, відповідно до веремя й освітлення. Тут так гарно, що я не все радо відходжу відси. Та мене жде праця на далекій півночі.

Серед туземців вибухнула сильна пошесть перестуди. Тому винні ми, чужі люди, з нашим виродженням. Ґренляндці не знали ніяких бацилів, ніяких недуг, поки між ними не зявилися апостоли цивілізації. Тепер майже все перестуджується, коли до них причалять кораблі, коли стрічаються з людьми, що недавно приїхали із цивілізованого світа.

А потім знову чужинці перестуджуються від Ґренляндців. Хоч я перестуджений, пішов поплавати між ледяними горами в пристані, бо вже дуже затужив за купілю. Одначе довго не міг я побути у воді, бо тіло геть задеревіло з холоду.

Кількох Ґренляндців, як побачили, що я скачу з берега у море, прибігли ратувати мене. Вони ще ніколи не бачили, як плаває людина і не знали, що поправді про те думати.

ЗДОРОВА І ХОРА ШКІРА.

Шкіра (більше ніж око, яке повинно бути зеркалом душі) є зеркалом тіла, його конституції, його здоровля. Здорова, чиста шкіра, свіжа її краска, скриває під собою також здорове тіло. І навпаки, від здоровля тіла в значній части залежна є здорова, свіжа, ніжноелястична шкіра. Тому важним є, щоби плекати шкіру, коли вона здорова, вдержати її, зглядно привернути її здоровля, коли вона захоріє.

Часто причиною поганої краски шкіри є недокровність, забурення в травленню й недуги орґанізму. Треба цю причину усунути. Часом причиною занедужання шкіри є вода, в якій миємося. Плекання шкіри вимагає не богато. Одначе це небогато треба сповнити. Митися в літеплій, мягкій воді. (Тверду воду, яка має в собі вапно і маґнезійні соли, треба переварити, або змякшити додаючи ложку: ґліцерини, бораксу, соди, і ложечку бензової тинктури). Митися, наскільки можливо, вечером, бо за цілий день шкіра занечиститься саджею, пилом, димом, якого досить на вулицях. А бодай мити лице і руки, щоби весь той бруд не спочивав задовго на шкірі та щоби її не ушкоджував. Вранці вистарчить вмитися „з грубшого" холодною водою, бож у ліжку через ніч не заваляємося. Все треба добре на сухо витертися. Коли шкіра вразлива, намастити на ніч кремом. Коли шкіра дуже вразлива, коли пече, можна напудрувати згл. натерти кремом.

Так плекаємо здорову шкіру. А хору?

Задля цього треба подати деякі пояснення про будову шкіри, яка є дуже скомплікованим орґаном. Наверху маємо горішню шкіру, кілька верств зроговатілих клітин, які творять охорону перед лекшими ущкодженнями. Опісля йде верства волокнуватої шкіри, бо вона складається з пружинистих волокон. Ця верства має кровні судини і нерви тай тому є осідком змислу дотику і температури. Ця верства має теж богато порів, якими виділює піт і лій, непотрібні і шкідні складники. Волокнувата шкіра є теж основою, на якій росте волосся. Третя верства (й остання) складається в значній части з товщів, які то товщі сповняють для шкіри подібну ролю, як при залізничних возах пуфри; надають орґанам тіла, мязам гнучкости, повности, заокруглюють їх.

Хора шкіра є або **занадто товста** (лоеві пори занадто виділюють) і наслідком того виступають на шкірі угри і т. д. — або **занадто суха.** Плекати хору шкіру, себто лоевату, не все є легко.

Занадто суху шкіру є далеко лекше плекати, ніж лоевату. Причиною сухої шкіри менше є внутрішні занедужання, а радше недоцільне плекання шкіри. Таке занедужання може наступити наслідком зачастого миття, ще до того лихим милом, або коли хто хоче позбутися товщу, а вживає до того алькоголічних розчинів і пудрів. Суха шкіра є передовсім вразлива на впливи температури і вимагає, щоби коло неї ходити дбайливо, передовсім не мити зачасто твердою водою, лихим милом, не вживати спіртів і пудрів. Після миття все добре є намастити добрим кремом. Коли це не вистарчає, то взагалі не вживати до миття води й мила, лише оливи і міґдалового олійку. Кольонської води й інших алькогольних перфум уживати можливо якнайменьше.

Коли сухої шкіри не плекаємо так із самого початку, то шкіра тратить свою гладкість, вкривається червоними плямами, зморщками, лускою й лишаями (екземи). При малих таких занедужаннях шкіри вистарчить уживати 1—2 проц. саліцилевої вазеліни або колдкрему. Не мити, а для усування останків мастей і олійків уживати доброї бензини. Коли шкіра вкрилася впертими лишаями (екземами), треба порадитися доброго лікаря.

Чий цар дурень?

Приходить фрейтер і говорить підофіцирови, що один жовнір назвав царя дурнем. Підофіцир кличе до себе жовніра й питає:

— Ти, щож це говориш, що цар дурень! Га!?

— Та прошу, пане зводний, я казав, що то японський цар дурень.

— Но, но! Не викручуйся! Не бреши! Я сам добре знаю, що коли дурень, то наш! Ти мене не здуриш!

—o—

Філянтропка.

Одному французькому письменникови в товаристві сказала якась пані:

— Я рішилося не виходити замуж.

— Так? — сказав флеґматично письменник.

— І ви нічого більше на це кажете? — спитала вона.

— А щож ще міг би я сказати? Констатую лише, що ви дуже чоловіколюбні.

—o—

— Скільки фляшок вина можете випити за один вечір?

— Нормально дві, по добрій вечері три, як вечера продовжується чотири, — а як хтось фундує то пять.

ДОПИС З ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.

Мимо завзятих партійних спорів, котрі від кількох літ паралїжують у нас всяку роботу в повіті, просвітний та економічний рух по наших селах не устає. Доказом цього прекрасні просвітні доми, котрі повстали в таких селах як Мишковичі, Лука Велика та Чортория. В перших двох селах ці доми вже майже на викінчені, а в Чорториї внедовзі буде готовий. Доми гарні, муровані, яких можуть нам позавидувати сусіди. Чимало в тім заслуги наших братів еміґрантів, що, перебуваючи від довшого часу в Америці, не забувають на своїх рідних тут у краю і чим можуть, їм допомагають. В нововибудуваних домах містяться кооперативи, які покищо не розвинули ще як слід своєї діяльности головно через брак готівки. Нарід радо горнеться тут до праці, треба тільки, щоб інтеліґенція частіше сюди навідувалась. Минулої неділі відбувся в мишковецькій читальні виклад перебуваючого тут на феріях проф. С. Кордуби, котрого народ вислухав з великим заінтересованням. Булоб пожаданим, щоби такі лекції могли у нас частіше відбуватися.

Мимо того, що по наших селах повно безземельних і безробітних селян, тутешній Заряд фондації гр. Баворовського, котрий тепер є в руках п. Зелінської, спровадив цього року кількадесять мазурів, відбираючи нашим селянам і той нужденний заробіток. Бо треба знати, що п. Зелінська дає робітникам аж 12 копу. Є це з уваги на нинішні низькі ціни збіжжа безсоромна експльоатація селянства. А треба знати, що з хвилею скасування давнього Краєвого Виділу заряд фондації перейшов у руки держави.

Великого шуму серед тутешньої польської кольонії наробив факт, що перед місяцем якийсь хлопчина замазав орла на школі в Луці. Позаарештовували кількох парубків, зняли відтак таблицю з замазаним орлом і завісили з великою парадою в мишковецькому костелі. — У.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

—o—

21. липня нагло помер член 172 відділу Українського Народного Союза, Товариства Івана Франка, Іван Білецький. Покійний приступив до Союза в 1927 році.

Небіжчик був три місяці без роботи, а 21. липня дістав роботу, на якій попрацював з 8 години ранком до 4 вечером. Помер у ночі на удар серця. В краю небіжчик лишив жінку та троє дітей.

Хай буде йому земля пером!

Випені, Н. Дж.

Союзовець.

В кождій українській хаті повинна находитись „Свобода".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОБОРН, Н. Й.

З хрестин на інвалідів.

На родиннім святі, себто на хрестинах у нашого громадянина Сема Зановяка, чесні гості не забули при веселій забаві й на наших інвалідів. Зложили $12.75 і вислали до краю через Обєднання.

Жертвували: Теодор і Варвара Сень $4, Михайло й Анна Яхвяк $2, а по $1: С. Зановяк, Г. Орищин, К. Боґнер, С. Мриґуд зложив 75 ц., а по 50 ц.: М. Калітан, Г. Каганяк, А. Стайзер, П. Воробець, Г. Гриб, Л. Зановяк.

Г. Каганяк.

—o—

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Стейтова Орґанізація на край.

З рамени Стейтової Орґанізації Українців зі стейту Конектикат вислано до Обєднання $20 з призначенням по $10 на політичних вязнів і на Рідну Школу.

М. Довгий.

—o—

СЛИКВИЛ, ПА.

На інвалідів і вязнів.

На хрестинах в домі громадянина Івана Бахівського в Новій Александрії зложили чесні зібрані $4.20 для інвалідів, а І. Щ. зложив $4.50 для політичних вязнів. Разом вислано до Обєднання $8.70.

СМИЧКА.

I.

(Українізована частушка на голос „ой яблочко")...

Не взяли ні огнем,
Ні аґіткою, —
То візьмем, то добем
„Пятиліткою".

Не допік ні мороз,
Ні посуха вам, —
Доконає „колхоз":
Мруть і мухи там.

Лиш здіймайте під ряд
Дзвони міднії:
Як наллять гармат,
То й амінь буде!

II.

(Українська шумка на голос „Коломия не помия").

Комісарів на осику,
Чекістів на дуба!
Що ліс, що гай — то й отаман,
Що балка — то й зґуба.

„Пролетправду" — на цигарки,
„Ілліча" в онучі,
Активіста — до криниці,
А сількора з кручі!

Пятилітка? Треба дзвонів?
Здіймать, то й здіймати:
Не задзвонять по вас дзвони,
То ревнуть гармати!

К. Костянтин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Чому ми замало діяльні?

Без солідарности й обєднання наших сил нема надії на поглиблення нашої праці. Без того не буде визволення нашого народу в старім краю, не буде національного життя і в Америці.

Сконцентрувати наше народне життя можна тут в Америці тільки в наших народніх інституціях. А такими являються по місцях наші Народні Доми, в яких відбуваються народні концерти, віча, відчити й забави, при яких є бібліотеки й наші народні школи.

Коли яка місцевість має у себе свій Народний Дім, то це є доказом, що там живуть свідомі й сконсолідовані ідейно громадяни.

Український Народний Дім не може бути партійною установою. Він має служити інтересам українських громад. Там мають ґуртуватись Українці ріжних партійних і релігійних переконань.

Такий величавий Народний Дім мусить повстати і в Дітройті. Він вже є започаткований. Вже є площа й тимчасовий будинок. Але цього замало. Мусимо здвигнути такий дім, який відповідає чисельности, свідомости і патріотизмові Українців міста Дітройту. Це й буде предметом нарад, які відбудуться дня 23. серпня в год. 7.30 вечером в домі під ч. 4449 Буртон ст. при Мишиґен евені.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1931.

Фотографії до календаря У. Н. Союза можна присилати ще через два тижні.

—o—

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зважившi, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

ФОТОҐРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1931 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші уживаться на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Raising the Family

It's a shame they didn't see that sign at first!

43 MINUTES AND NOT A BLASTED KETCH YET, IKE!

MAYBE THE SCHOOL OF FISH IN THIS WATER WAS GRADUATED LAST JUNE!

HEY THERE! DID YOU NOTICE THAT SIGN WHEN YOU CAME?

NO FISHING HERE

NO! YA SPOSE WE'D A WASTED A HOUR HERE IF WE KNOWED THEY WAS NOTHIN IN THERE!

Fisher

INTERNATIONAL CARTOON CO. N.Y.